

Wydział Nauk Historycznych oraz Wydział Humanistyczny
Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu
oraz
Muzeum Zamkowe w Malborku

zapraszają do udziału w interdyscyplinarnej konferencji naukowej

„Pan Samochodzik i...” – wokół fenomenu kulturowego

Konferencja odbędzie się w Malborku w dniach 20-21 października 2023 r.

Sześćdziesiąt pięć lat temu, w 1958 roku, Tomasz NN, zainteresowany archeologią dziennikarz, kończy studia (historia sztuki) i wkrótce potem rozpoczyna pracę w Departamencie Ochrony Zabytków Ministerstwa Kultury i Sztuki. Rok wcześniej pojawia się na kartach powieści Zbigniewa Nienackiego, zatytułowanej *Uroczysko* (1957). Jako dziennikarza spotykamy go jeszcze w dwóch powieściach: *Skarb Atanaryka* (1960) i *Pozwolenie na przywóz lwa* (1961). Trzy lata później, już jako historyk sztuki rozwiązuje zagadkę *Wyspy złoczyńców*. Tak rodzi się jedna z najważniejszych postaci kultury młodzieżowej (i nie tylko) lat 60. – Pan Samochodzik.

Przygody obdarzonego sprytem i rozległą wiedzą detektywa, który poszukuje zaginionych dzieł sztuki, zmagają się z przebiegłymi złoczyńcami, ujawnia kradzieże i fałszerstwa, które spisane zostały przez Zbigniewa Nienackiego w 15 tomach, zawładnęły wyobraźnią młodzieży na dobrych kilka dekad. Porównywany do Indiany Jonesa, Dirka Pitta oraz Jamesa Bonda, w swoim nieodłącznym samochodzie, zbudowanym na bazie rozbitego Ferrari 410 Superamerica, przemierza Polskę w towarzystwie pięknych kobiet i młodych pomocników, stojąc na straży prawdy i chroniąc bezcenne zabytki.

Olbrzymią popularność serii przygód o Panu Samochodziku, potwierdziły jej kolejne wznowienia, ekranizacje poszczególnych tomów (łącznie z mini serialem *Samochodzik i templariusze*), a także – co stanowi rzeczywisty, niepowtarzalny fenomen kulturowy – kontynuacja serii realizowana przez innych autorów (obecnie 147 tytułów).

Tak duża popularność, której ślady bez trudu można odnaleźć także obecnie, skłaniają nas, organizatorów konferencji, do postawienia kilku pytań.

1. Czy, a jeżeli tak, to na ile Pan Samochodzik i jego przygody wpłynęły na kształtowanie postaw młodych czytelników, szczególnie w odniesieniu do kultury i historii, sztuki, zabytków i miejsc historycznej pamięci?

2. W jaki sposób stworzenie tej postaci i opisanie jej przygód przyczyniało się do kształtowania i/lub realizowania polskiej polityki historycznej lat 1957-1985?
3. W jakim stopniu bohater Nienackiego wpłynął na innych twórców i autorów (nie tylko tych, którzy kontynuują serię)?
4. Kto dziś czyta powieści o przygodach Pana Samochodzika? Kto ogląda go na małym ekranie? Czy Pan Samochodzik może być atrakcyjny dla współczesnego młodego odbiorcy?

Kreśląc tak szeroką perspektywę badawczą zapraszamy do udziału w konferencji przedstawicieli różnych dyscyplin naukowych, a zwłaszcza: historyków, literaturoznawców, socjologów, filmoznawców, językoznawców, historyków sztuki, politologów, kulturoznawców, historyków idei. Mamy nadzieję, że wśród zaproponowanych poniżej perspektyw badawczych odnajdą Państwo intrygujące obszary wymagające rozpoznania i zbadania. Proponujemy podjęcie m.in. takich problemów jak:

- recepcja serii i poszczególnych książek, a także nawiązujących do nich filmów (krytycy, czytelnicy, widzowie),
- wydania i wznowienia serii przygód o Panu Samochodziku, obieg czytelniczy,
- relacje: powieści a filmy (w tym mini serial), powieści Nienackiego a powieści kontynuatorów serii,
- działalność fanów i miłośników Pana Samochodzika,
- Pan Samochodzik na tle literatury młodzieżowej i powieści przygodowo-detektywistycznych,
- rola i znaczenie serii książkowej i filmów w formowaniu pamięci historycznej, w tym „oswajaniu” Ziem Zachodnich, relacje polsko-niemieckie,
- prawda historii a rzeczywistość ukazana w serii książkowej i filmach, przemilczenia i białe plamy,

- seria książek i filmy jako źródło historyczne (świadczenie epoki PRL, relacje obywatel-władza, warsztat filmowy lat 60.),
- seria powieściowa i filmy jako narzędzia propagandy,
- wzorce kulturowe w Panu Samochodziku (m.in. role społeczne, wizerunek policjanta, relacje damsko-męskie),
- powieści i filmy jako fenomeny społeczne,
- Pan Samochodzik w różnych formach udostępniania (filmy na VHS, DVD, na kanałach internetowych, audiobooki, ebooki),
- pamięć o Panu Samochodziku w przestrzeni publicznej, punkt odniesienia dla działań wystawienniczych, muzealnych, edukacyjnych,
- nowe odczytania serii powieściowej i filmów (krytyka feministyczna, geopoetyka, ekokrytyka).

Konferencja jest organizowana w trybie hybrydowym.

Zgłoszenia na konferencję (załączony formularz) przyjmujemy do 20 września 2023 r. Propozycje referatów prosimy kierować na adres e-mailowy: samochodzik.konferencja@gmail.com
W przypadku dużej liczby zgłoszeń zastrzegamy sobie prawo wyboru referatów. O włączeniu wystąpienia do programu poinformujemy do 27 września 2023 r. Termin uiszczania opłat konferencyjnych upływa 6 października 2023 r.

Koszt uczestnictwa dla osób, które przyjeżdżają do Malborka, wynosi 450 zł; dla uczestników online – 200 zł. Opłata konferencyjna obejmuje: przygotowanie materiałów konferencyjnych, publikację materiałów pokonferencyjnych, wyżywienie w trakcie konferencji (dla osób przyjeżdżających).

Nie zapewniamy noclegów. Sekretarze konferencji mogą pomóc w ich rezerwacji.

Komitet Naukowy Konferencji:

Dr hab. Marcin Hlebionek, prof. UMK (historia)

Dr hab. Rafał Moczkoan, prof. UMK (literaturoznawstwo)

Prof. dr hab. Stanisław Roszak (historia)

Prof. dr hab. Jarosław Kłaczko (historia)

Prof. dr hab. Dariusz Brzostek (kulturoznawstwo)

Dr hab. Katarzyna Kulpińska, prof. UMK (nauki o sztuce)

Prof. dr hab. Adam Grzełiński (filozofia)

Prof. dr hab. Marek Jeziński (dziennikarstwo i komunikacja społeczna)

Dr hab. Marcin Lisiecki, prof. UMK (filozofia i politologia)

Sekretarze konferencji:

Weronika Miczek

Marta Tumińska